

**Program
POZEMKOVÉ ÚPRAVY XXIV.**

AKUMULACE VODY V KRAJINĚ A POZEMKOVÉ ÚPRAVY

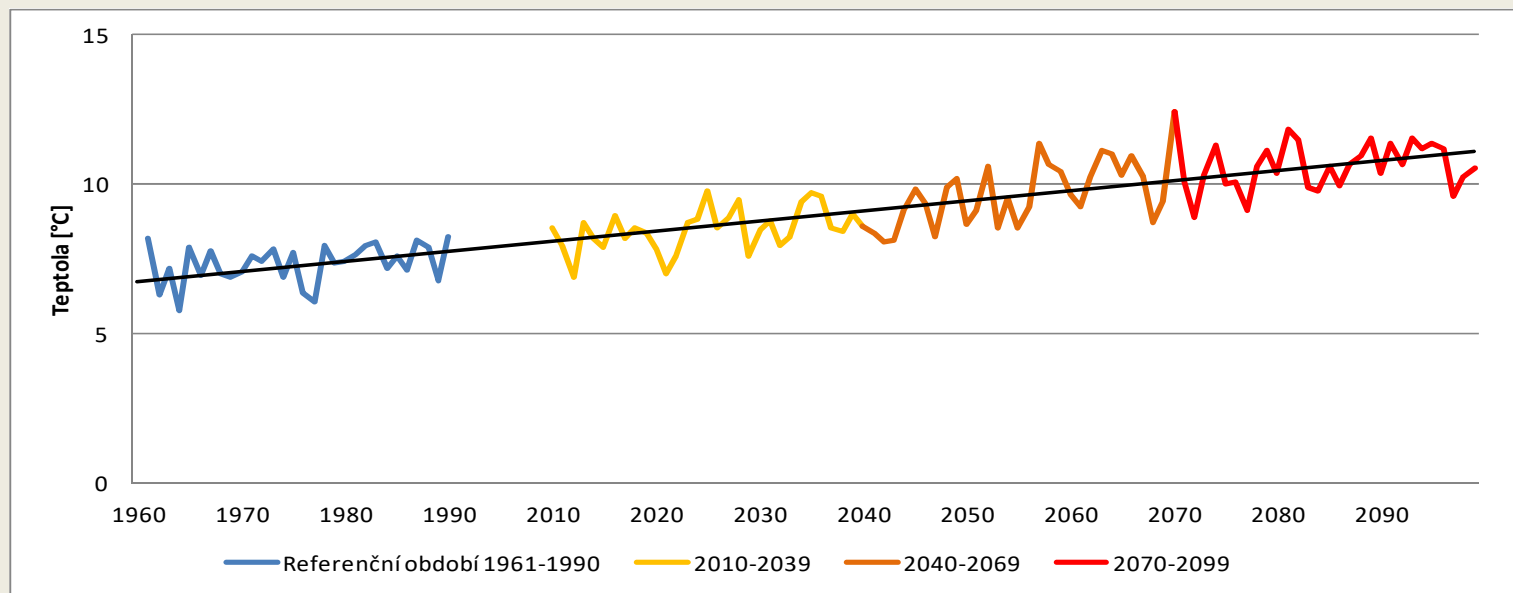
prof. Ing. Miroslav Dumbrovský, CSc.,

Vysoké učení technické v Brně
fakulta stavební
Ústav vodního hospodářství krajiny

ZMĚNA KLIMATU

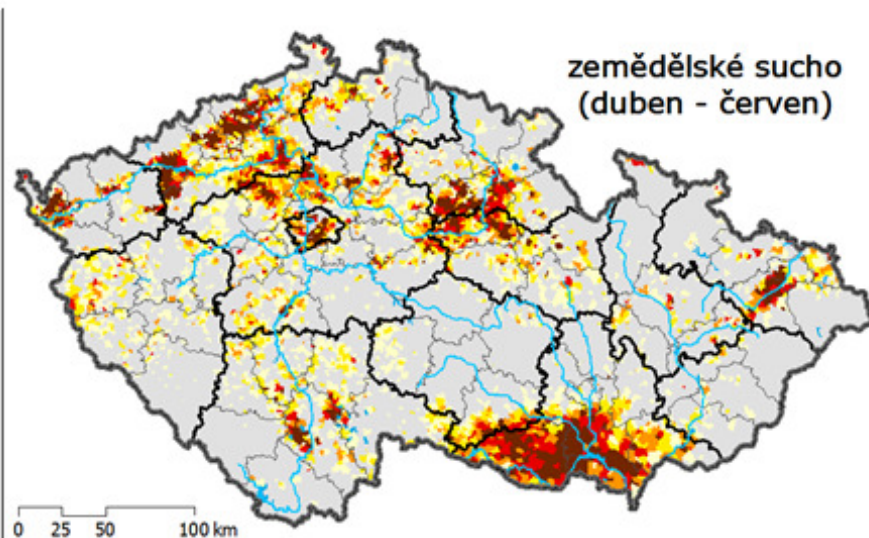
Průměrné roční teploty – predikce pro ČR

Teplota vzduchu

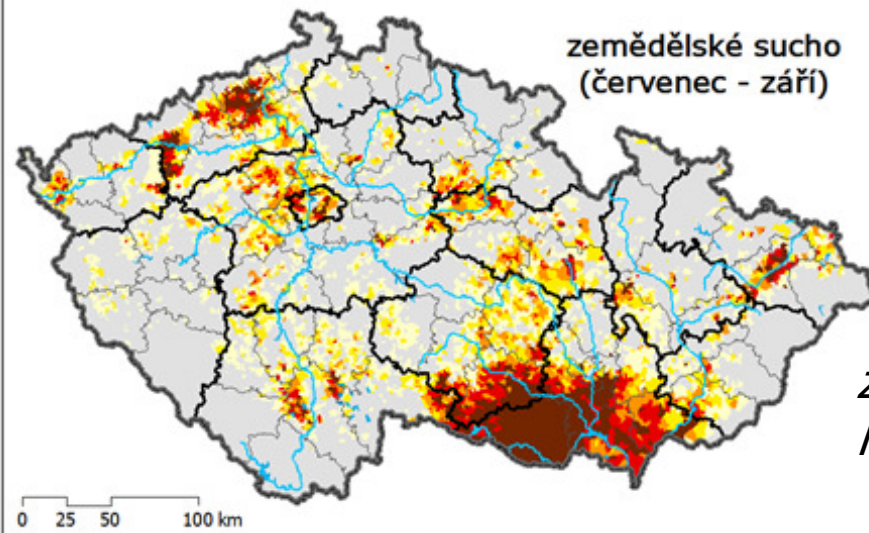
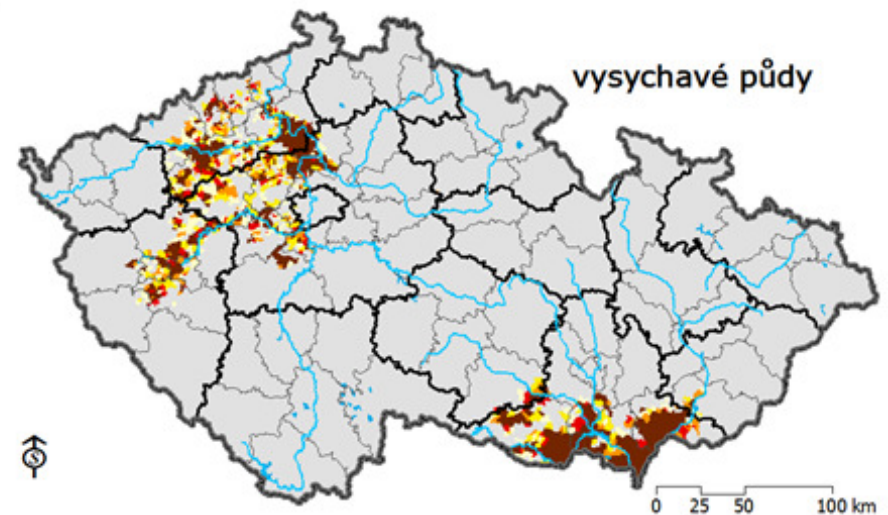
Predikce:

- Nárůst průměrných ročních teplot (do roku 2099 o 3,3 °C)
- Nárůst počtu letních dnů ($t_{max} > 25^{\circ}\text{C}$) – z 45 na 91
- Nárůst počtu tropických dnů ($t_{max} > 30^{\circ}\text{C}$) – z 8 na 31 a víc

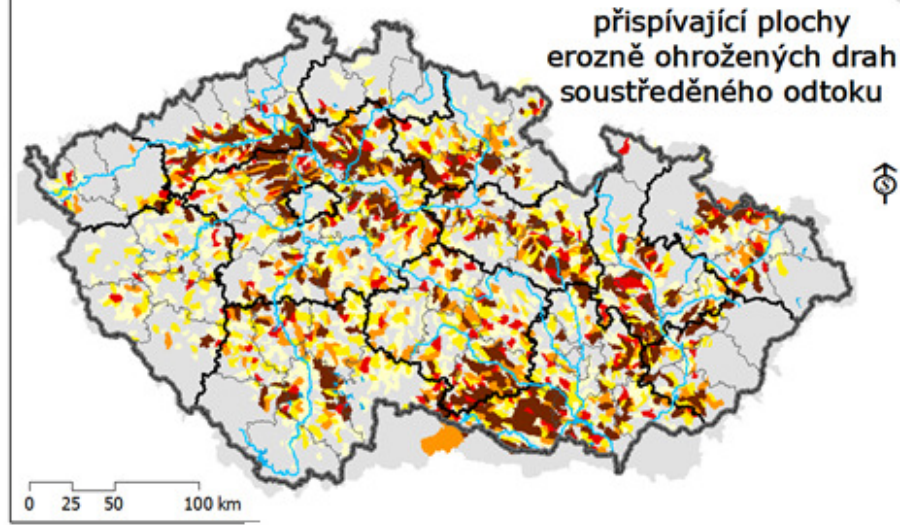
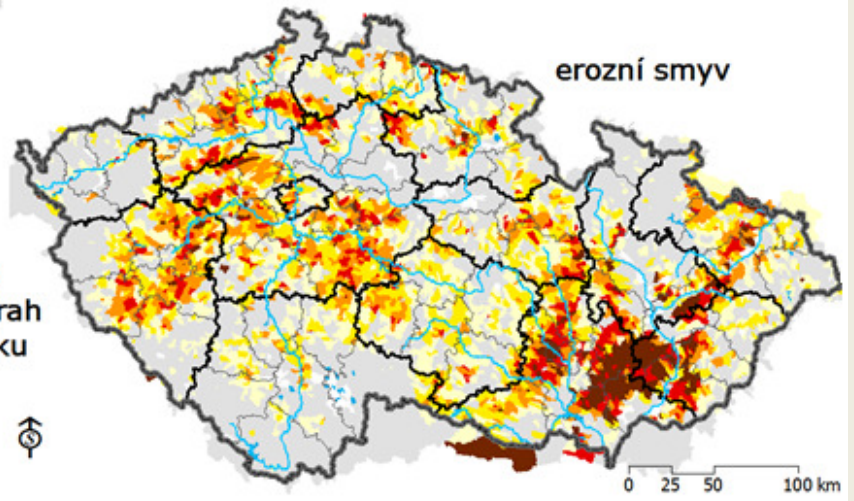
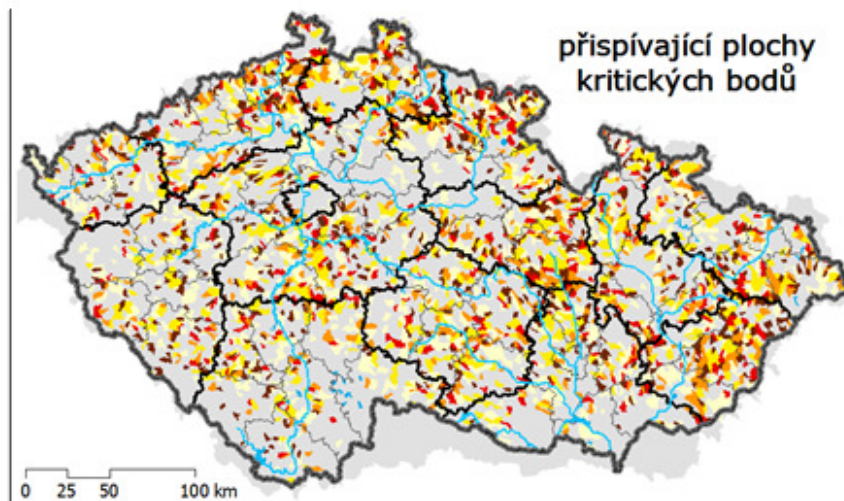

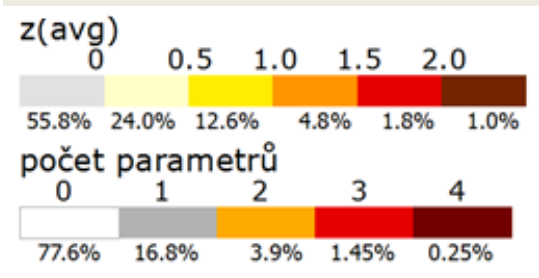
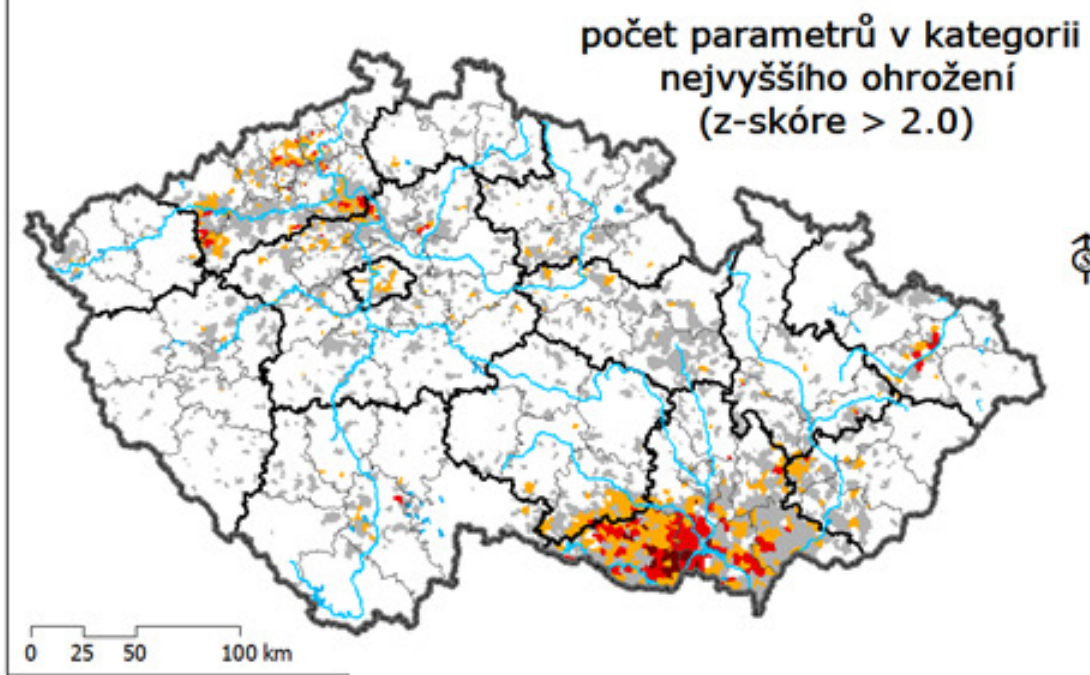
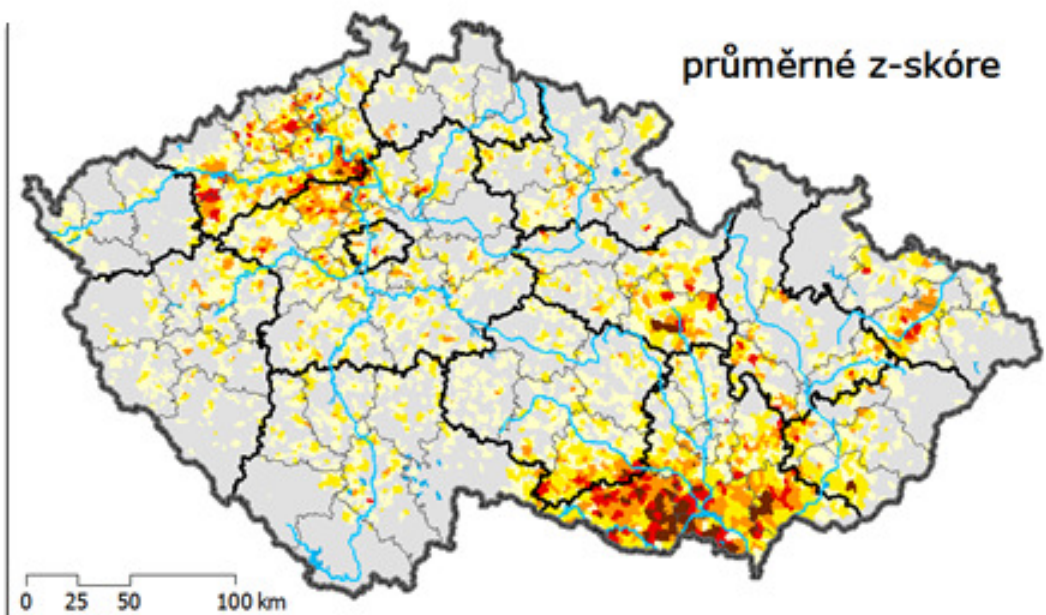
(Z-skóre) - Stupeň ohrožení

- (< 0) nevýznamný
- (0 - 0.5) nadprůměrný
- (0.5 - 1.0) výrazně nadprůměrný
- (1.0 - 1,5) vysoce nadprůměrný
- (1.5 - 2.0) mimořádně nadprůměrný
- (> 2.0) extrémní

z-skóre = (původní hodnota – průměrná hodnota) / směř. odchylka hodnot

ZMĚNA KLIMATU – POZEMKOVÉ ÚPRAVY

- STANOVENÍ NÁROKŮ
- ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU
- NÁVRH PLÁNU SPOLEČNÝCH ZAŘÍZENÍ – DTŘ
- NÁVRH NOVÉHO USPOŘÁDÁNÍ POZEMKŮ

ZMĚNA KLIMATU – POZEMKOVÉ ÚPRAVY

□ ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

- EROZNÍ POMĚRY
  - FAKTOR EROZNÍ ÚČINNOSTI DEŠTĚ
  - FAKTOR NÁCHYLNOSTI PŮDY K EROZI
  - FAKTOR OCHRANNÉHO ÚČINKU VEGETACE
- ODTOKOVÉ POMĚRY
  - HYDROLOGICKÉ SKUPINY PŮD
  - ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY PŘÍMÉHO ODTOKU

ZMĚNA KLIMATU – POZEMKOVÉ ÚPRAVY

- **NÁVRH PLÁNU SPOLEČNÝCH ZAŘÍZENÍ – DTŘ**
  - HODNOTY NÁVRHOVÉ SRÁŽKY
  - ČÍSLA CN
  - ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY PŘÍMÉHO ODTOKU
  - DIMENZOVÁNÍ
-
- **NÁVRH NOVÉHO USPOŘÁDÁNÍ POZEMKŮ**

AKUMULACE ODTOKU – ANALÝZA SKUTEČNÉHO STAVU

Dráhy soustředěného odtoku a erozní rýhy v ploše svahu

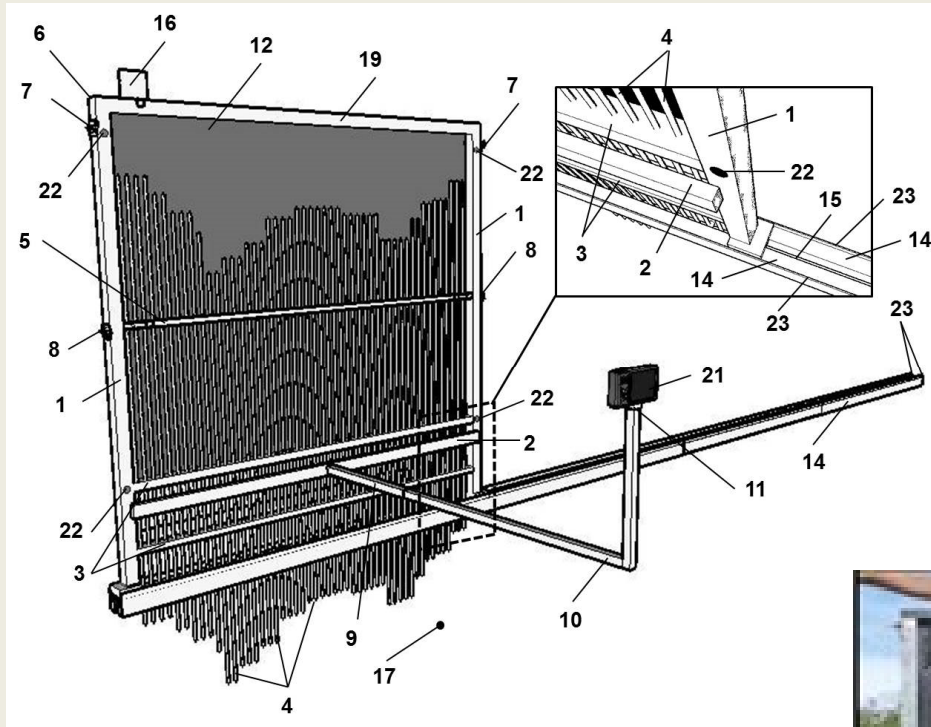
Kritické body a profily

EROZNÍ SMVY V DRAHÁCH SOUSTŘEDĚNÉHO ODTOKU

VOLUMETRICKÁ KVANTIFIKACE RÝH V DSO (EFEMERNÍ RÝHY)

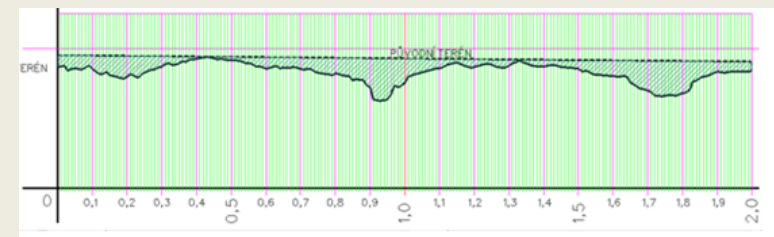
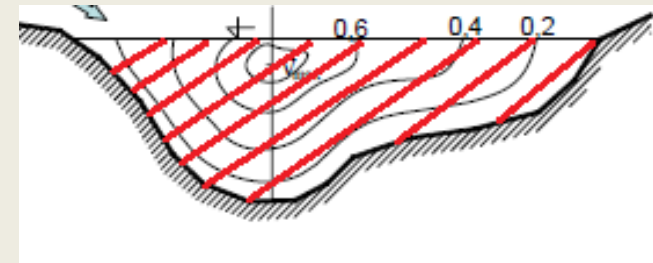
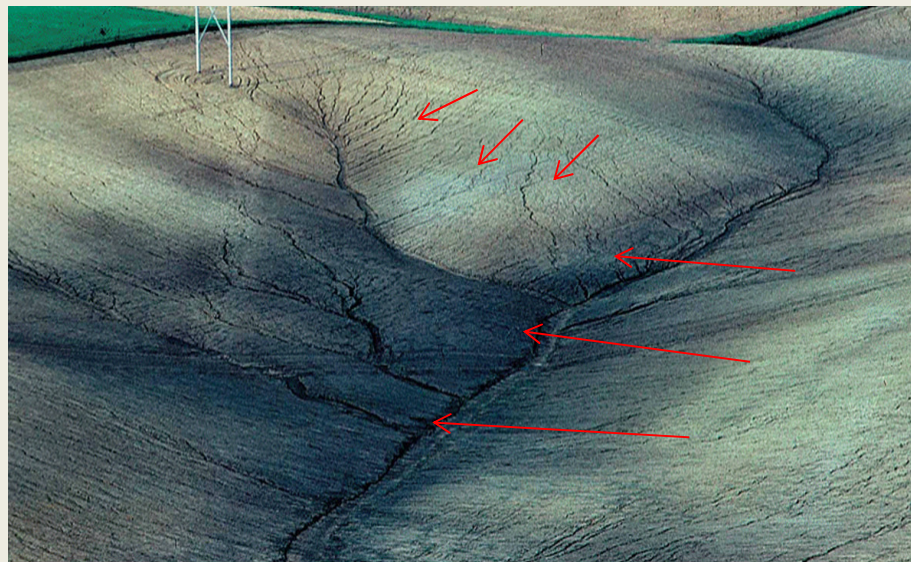
V ČR IDENTIFIKOVÁNO 33 000 EFEMERNÍCH RÝH NEJSOU BILANCOVÁNY

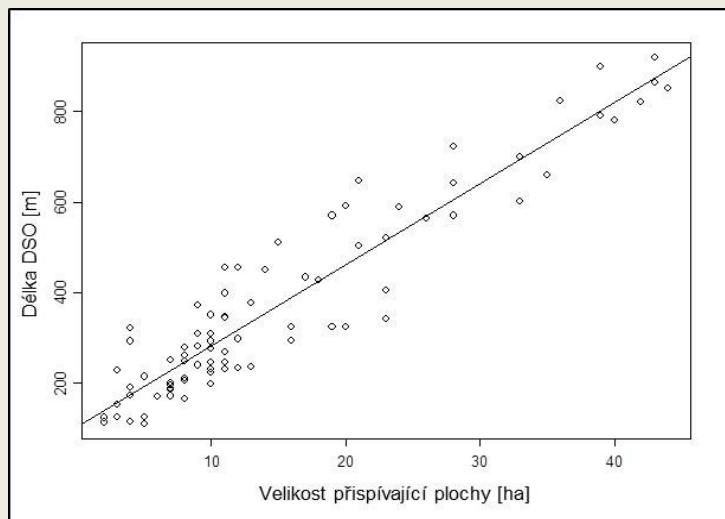
Erozní odnosy v drahách soustředěného odtoku nejsou bilancovány v bilanci celkového erozního odnosu z povodí

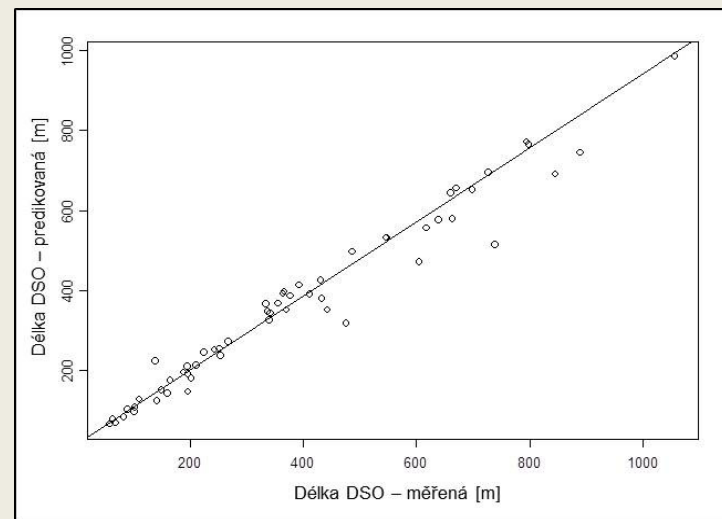
č. řezu	staničení po délce	šířka rýhy	plochy odnosu	objemy odnosu
	[m]	[m]	[m ²]	[m ³]
L3/1	0.00	1.55	0.37	-
L3/2	50.00	1.50	0.34	17.68
L3/3	77.00	1.90	0.46	10.73
L3/4	114.00	1.40	0.25	13.07
L3/5	144.00	1.80	0.31	8.38
L3/6	174.00	1.70	0.72	15.46
L3/7	204.00	2.00	0.43	17.30
L3/8	234.00	2.60	0.96	20.93
L3/9	264.00	3.10	1.22	32.69
L3/10	294.00	3.30	0.73	29.24
L3/11	324.00	2.10	0.47	18.11
L3/12	354.00	3.50	1.03	22.62
L3/13	384.00	2.10	0.53	23.51
L3/14	414.00	3.30	0.41	14.15
L3/15	444.00	2.20	0.25	9.92
L3/16	474.00	1.80	0.43	10.21
celková plocha rýhy:			1062.06	m²
celkový objem odnosu půdy z rýhy:			263.95	m³
			422.32	t

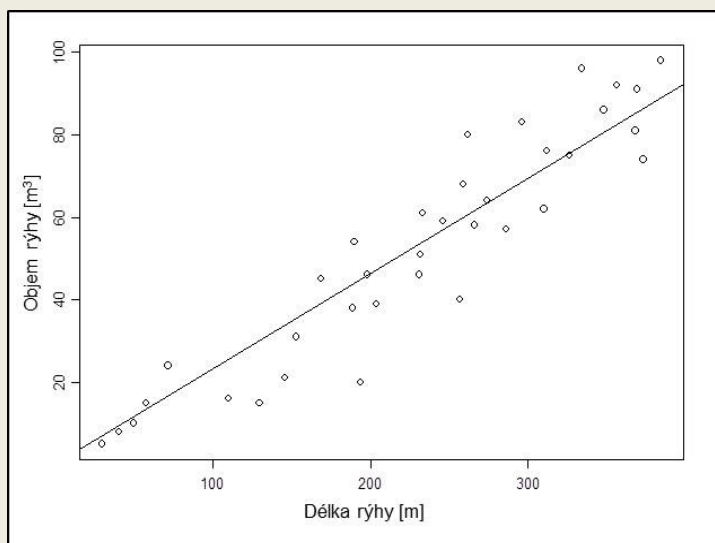
Závislosti délky rýhy na velikosti přispívající plochy, objemu na délce rýhy

Závislost délky DSO na velikosti přispívající plochy

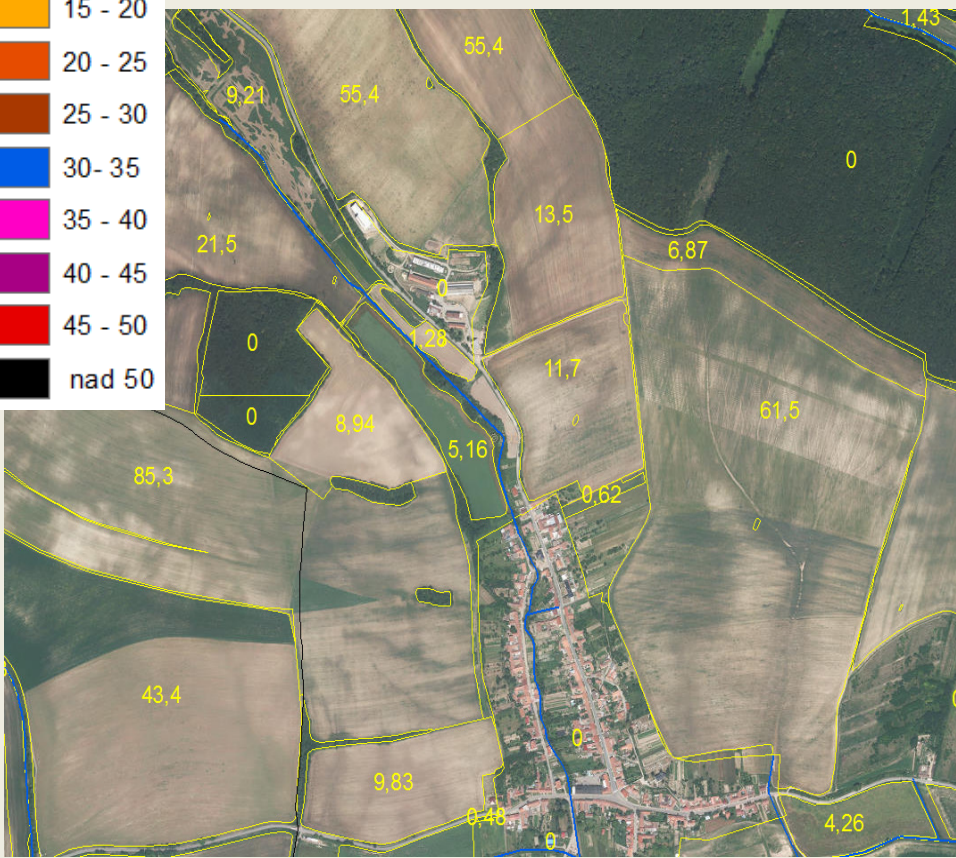
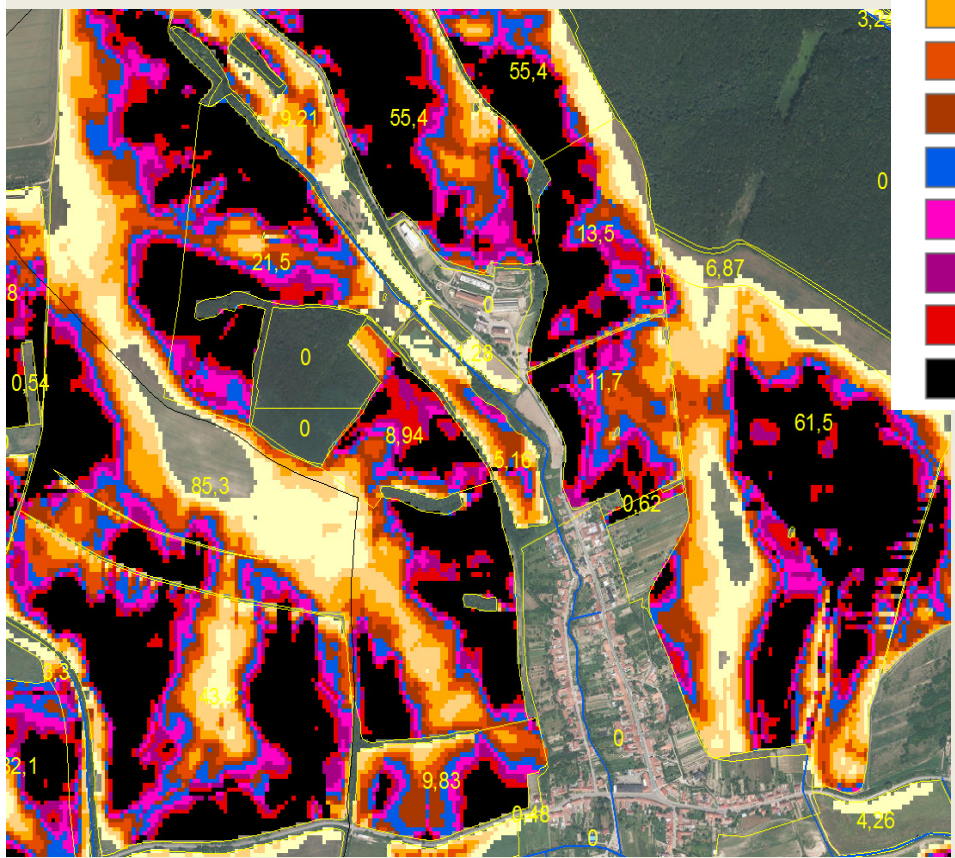
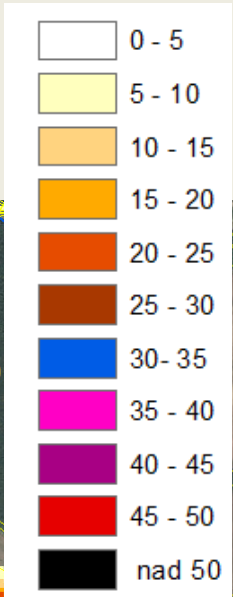

Závislost délky rýhy predikované a měřené

Závislost objemu erozní rýhy na její délce

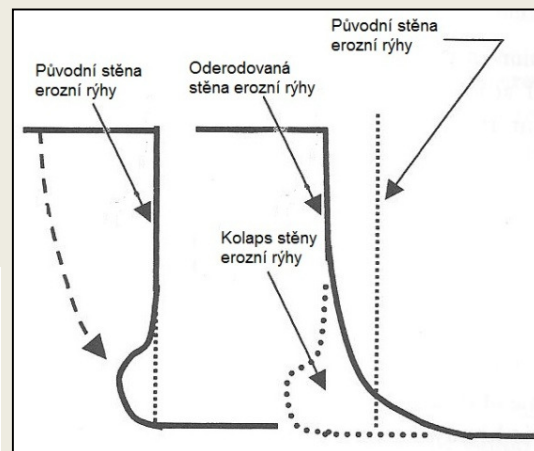
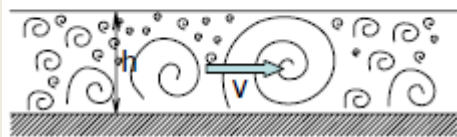
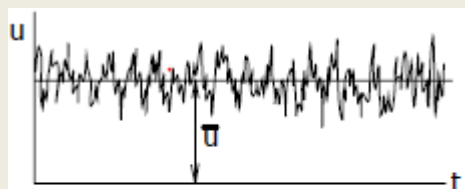
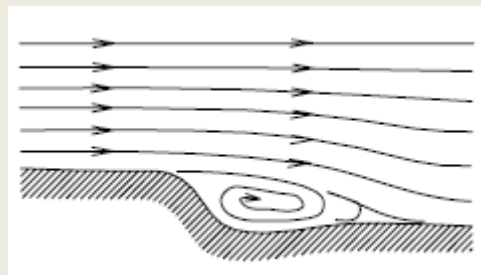
- Zaměřeny objemy u efemerních rýh
- Byla nalezena závislost
- Možnost predikce erozních odnosů

VZNIK A NÁSLEDNÁ ZMĚNA TVARU EROZNÍ RÝHY - ZDROJE SPLAVENIN

Zdroj erodovaného materiálu:

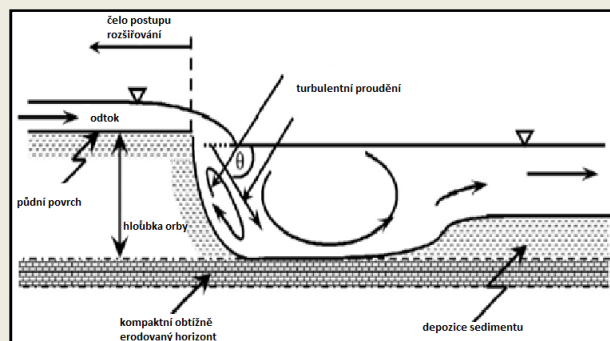
➤ Eroze bočních stěn

Částice z mezirýhových prostorů.

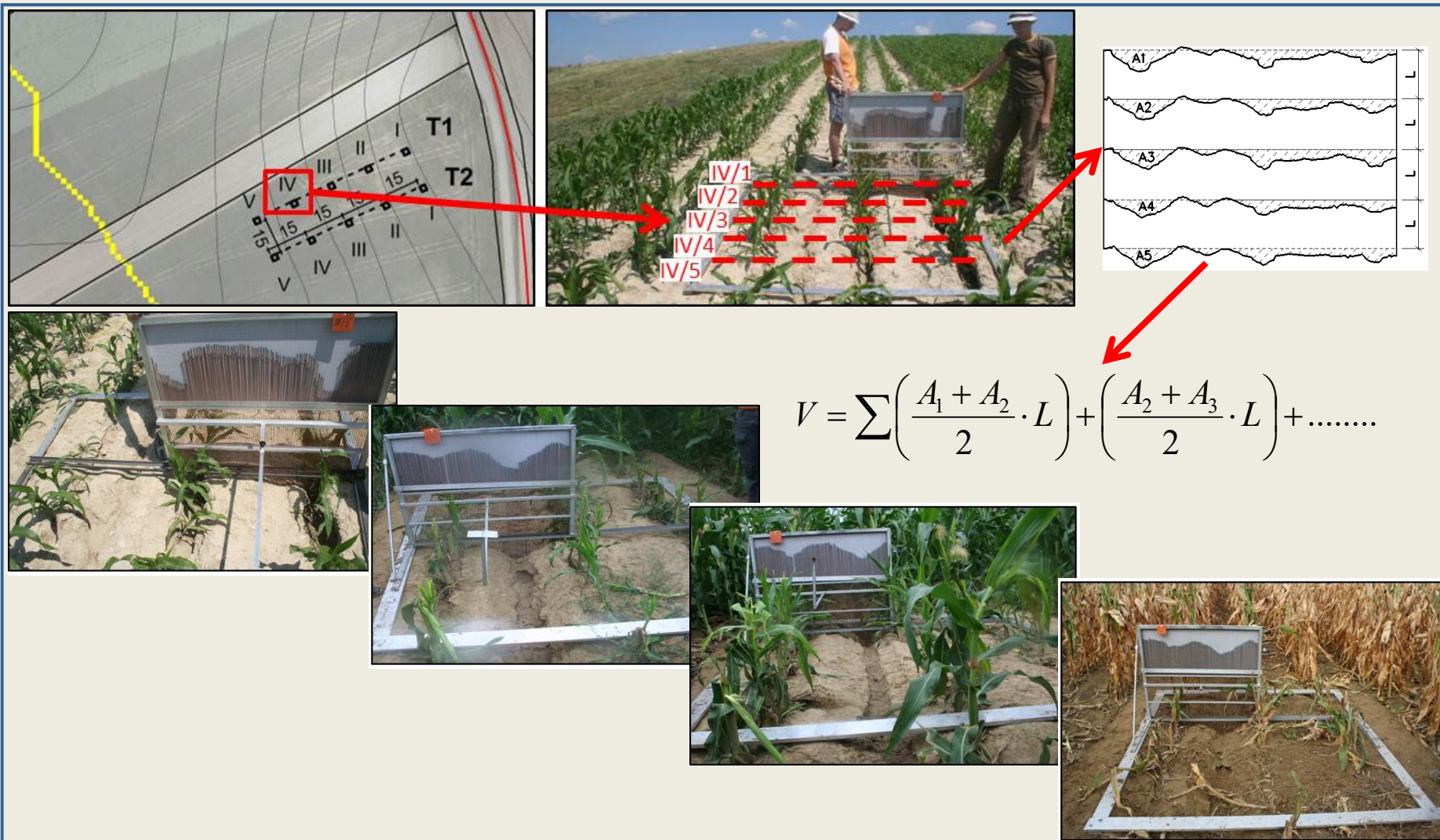

Erovaný materiál z nerovností ve dně

- Mechanické rozrušování stran profilu rýhy
- Kolaps jejich přirozené stability
- Zborcení stěn rýhy
- Transport do oblasti depozice

MĚŘENÍ PROJEVŮ RÝHOVÉ EROZE

EKONOMICKÉ HODNOCENÍ PĚSTOVÁNÍ EROZNĚ NEBEZPEČNÝCH PLODIN

ŠKODY

Ztráta půdy erozí

(1cm smyvu na 1 ha = 100 m³ půdy)

cena půdy - 100 x350=35 000 Kč

Těžba sedimentu

Náklady na těžbu - 100 x300=30 000 Kč

ztráta půdy + těžba sedimentu

Celkem: cca 65 000 Kč

Škody na zastavěném území a silnicích ?

NEGATIVNÍ DOPAD NA UŽIVATELE

- Snížení výnosu u protierozních technologií
- Vícenáklady vlivem aplikace protierozních technologií
- Vícenáklady vlivem snížení velikosti pozemku

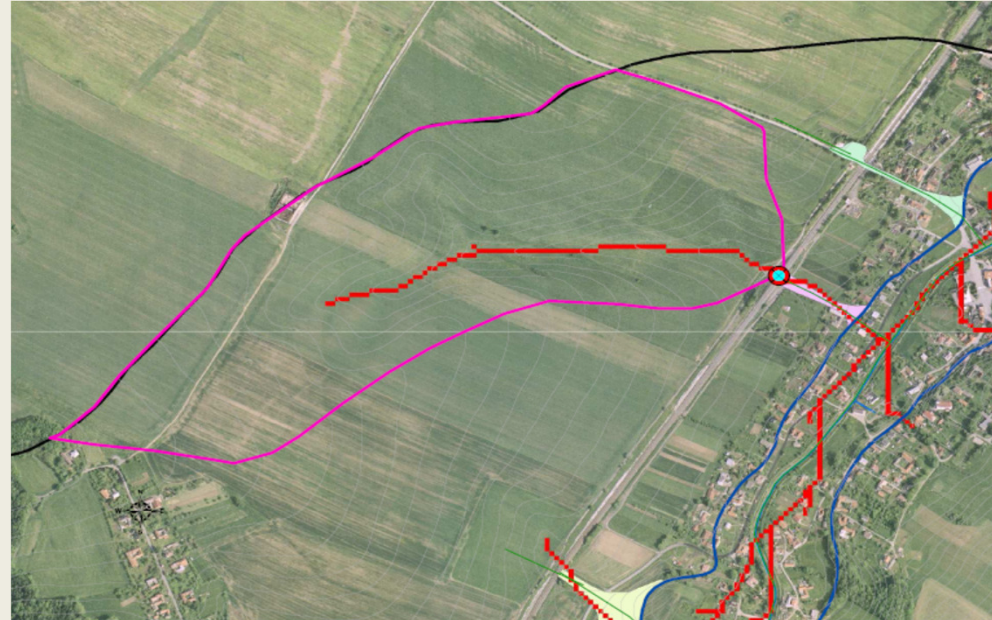
Pro stát je ekonomické poskytnout dotaci na ochranu půdy

DOPADY MIMO PLOCHU ZDROJOVÉHO POZEMKU

Ohrožení zastavěného území obce, škody na liniových stavbách

Kritické body

Rozhodující charakteristiky a kritéria:

- velikost přispívající plochy **0,3 – 10,0 km²,**
- průměrný sklon přispívající plochy **≥ 3,5%,**
- podíl plochy orné půdy v povodí **≥ 40%.**

a – vektor vah

$P_{p,r}$ – rel.velikost přispívající plochy [-],

Ukazatel kritických podmínek F [-]:

$$F = P_{p,r} \cdot H_{m,r} \cdot (a_1 I_p + a_2 ORP + a_3 CNII)$$

I_p – hodnota průměrného sklonu [%],

ORP – podíl plochy orné půdy [%],

$CNII$ – hodnoty CNII pro území ČR,

$H_{m,r}$ – rel.hodnota srážek (100 let) [-].

V celé ČR identifikováno 9 261 kritických bodů.

AKUMULACE ODTOKU – NÁVRH PLÁNU PSZ

Komplexní návrh PEO a retenčních opatření v povodí

Technická vodohospodářská opatření

Možná adaptační opatření – rozhodující role uživatelů půdy

- ❑ zachytit vodu ze srážek na ploše pozemku- v povodí

- ❑ komplex organizačních a agrotechnických opatření
  - optimalizace velikosti pozemku
  - změny využití území – orná x protierozní a retenční sady a vinice
  - **omezení plošně rozsáhlých erozně nebezpečných monokultur**
  - Protierozní agrotechnologie, vrstevnicové obdělávání, pásové střídání plodin, setí do krycí plodiny
  - stabilizace drah soustředěného odtoku zatravněním, zasakovací pásy,

- ❑ omezení zhutňování půdy
- ❑ omezení tvorby půdní krusty

- ❑ lesnicko pěstební opatření

Technická opatření – pozemkové úpravy

- zemní terasy
- průlehy, příkopy, hrázky a meze
- vodní nádrže

PROTIEROZNÍ AGROTECHNOLIE

PROTIEROZNÍ AGROTECHNOLOGIE

Možná adaptační opatření – rozhodující role uživatelů půdy

- ❑ zachytit vodu ze srážek na ploše pozemku- v povodí

- ❑ komplex organizačních a agrotechnických opatření
  - optimalizace velikosti pozemku
  - změny využití území – orná x protierozní a retenční sady a vinice
  - omezení plošně rozsáhlých erozně nebezpečných monokultur
  - Protierozní agrotechnologie, vrstevnicové obdělávání, pásové střídání plodin, setí do krycí plodiny
  - stabilizace drah soustředěného odtoku zatravněním, zasakovací pásy,

- ❑ omezení zhutňování půdy
- ❑ omezení tvorby půdní krusty

- ❑ lesnicko pěstební opatření

Technická opatření – pozemkové úpravy

- zemní terasy
- průlehy, příkopy, hrázky a meze
- vodní nádrže

PŘÍKLAD VINICE S PROTIEROZNÍ A PROTIPOVODŇOVOU FUNKCÍ

Možná adaptační opatření – rozhodující role uživatelů půdy

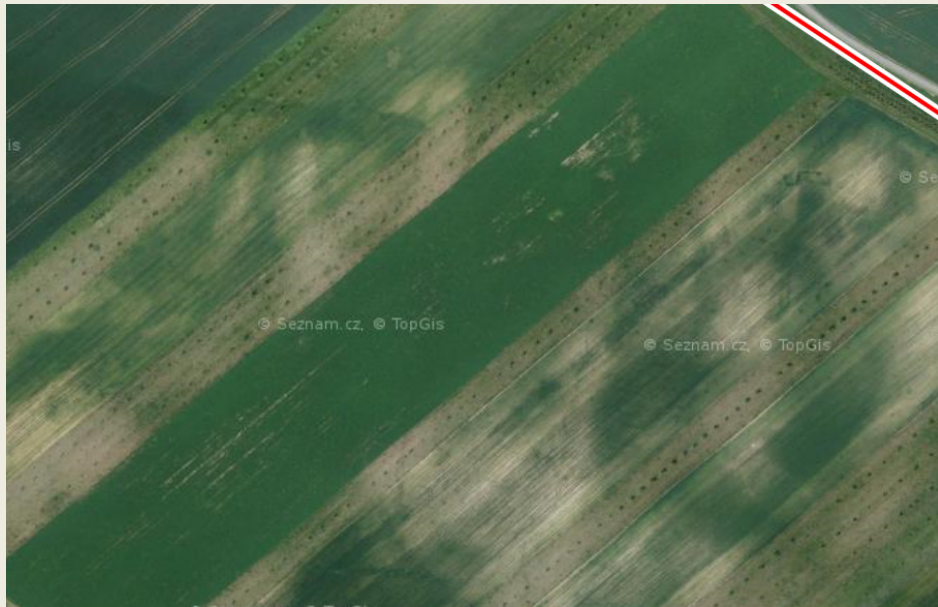
- ❑ zachytit vodu ze srážek na ploše pozemku- v povodí

- ❑ komplex organizačních a agrotechnických opatření
  - optimalizace velikosti pozemku
  - změny využití území – orná x protierozní a retenční sady a vinice
  - omezení plošně rozsáhlých erozně nebezpečných monokultur
  - Protierozní agrotechnologie, vrstevnicové obdělávání, pásové střídání plodin, setí do krycí plodiny
  - **stabilizace drah soustředěného odtoku zatravněním, zasakovací pásy,**

- ❑ omezení zhutňování půdy
- ❑ omezení tvorby půdní krusty

- ❑ lesnicko pěstební opatření

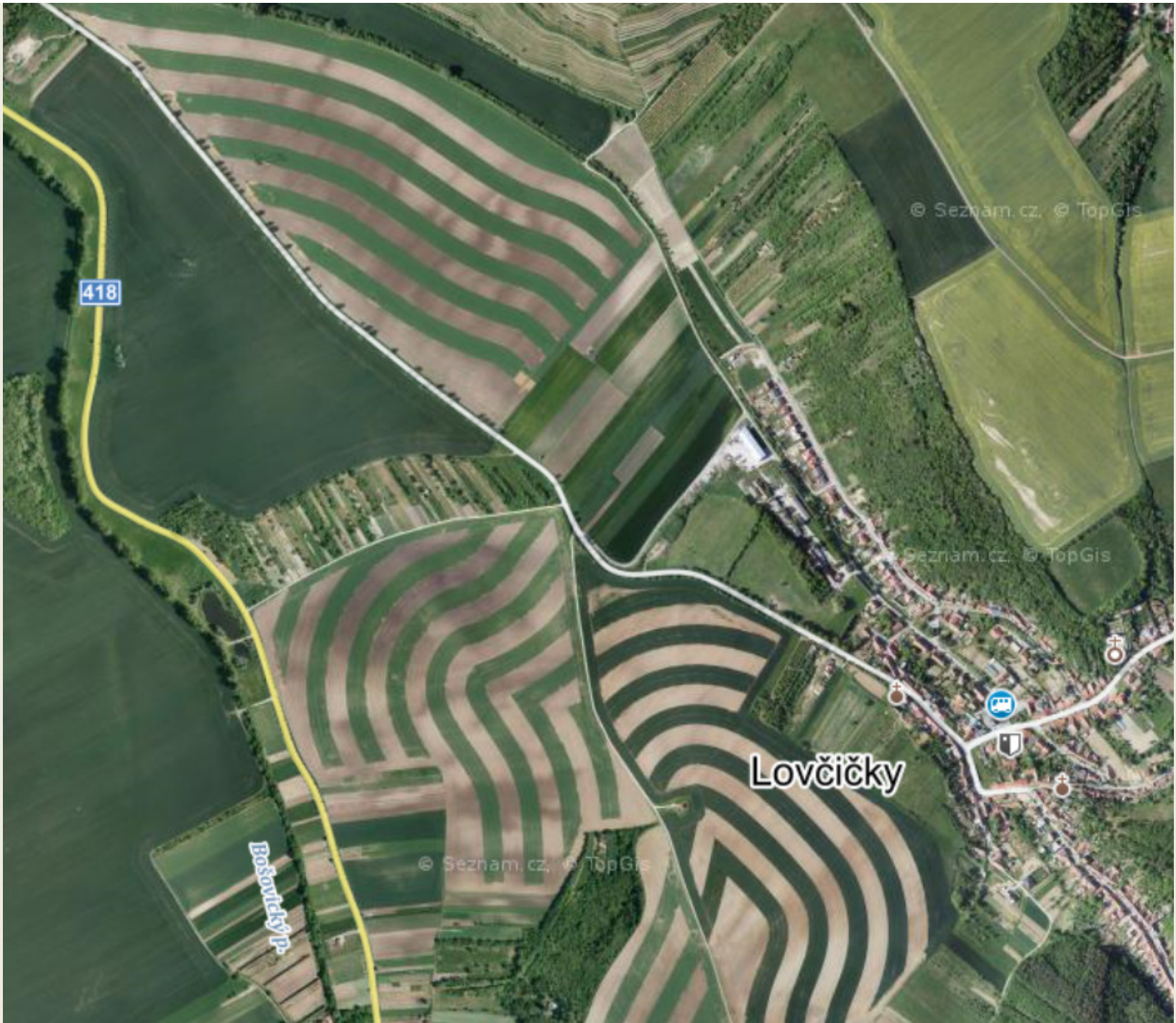
Technická opatření – pozemkové úpravy

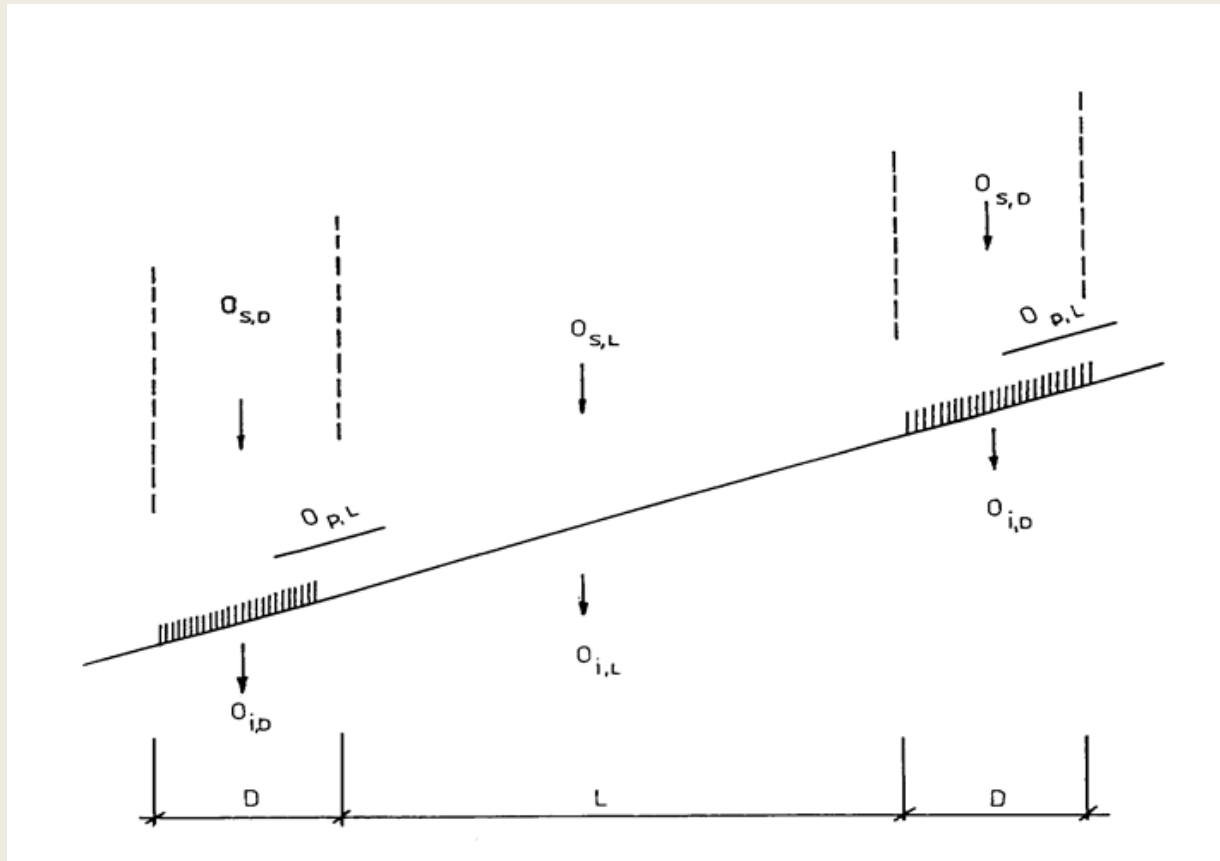
- průlehy, příkopy, hrázky a meze
- zemní terasy
- vodní nádrže

Protierozní ochrana formou stabilizace drah soustředěného odtoku

$$D = L \cdot \frac{i_s - v_{i,L}}{v_{i,D} - i_s}$$

i_s - intenzita návrhového deště ($m \cdot s^{-1}$)
 v_i - průměrná intenzita infiltrace vody do půdy v průběhu trvání návrhového deště na chráněném (v_i, L) resp. na vsakovacím pásu (v_i, D) ($m \cdot s^{-1}$)

$$D = L * \frac{H_{0,L}}{0,2 * H_{R,D} - H_S}$$

$H_{0,L}$ - výška odtoku z chráněného pásu
 L - šířka chráněného pásu
 D - šířka ochranného vsakovacího pásu
 H_{RD} - potencionální retence ochranného vsakovacího pásu

Možná adaptační opatření – rozhodující role uživatelů půdy

- zachytit vodu ze srážek na ploše pozemku- v povodí**

- komplex organizačních a agrotechnických opatření**
  - optimalizace velikosti pozemku
  - změny využití území – orná x protierozní a retenční sady a vinice
  - omezení plošně rozsáhlých erozně nebezpečných monokultur
  - Protierozní agrotechnologie, vrstevnicové obdělávání, pásové střídání plodin, setí do krycí plodiny
  - stabilizace drah soustředěného odtoku zatravněním, zasakovací pásy,

- omezení zhutňování půdy**
- omezení tvorby půdní krusty**

- lesnicko pěstební opatření**

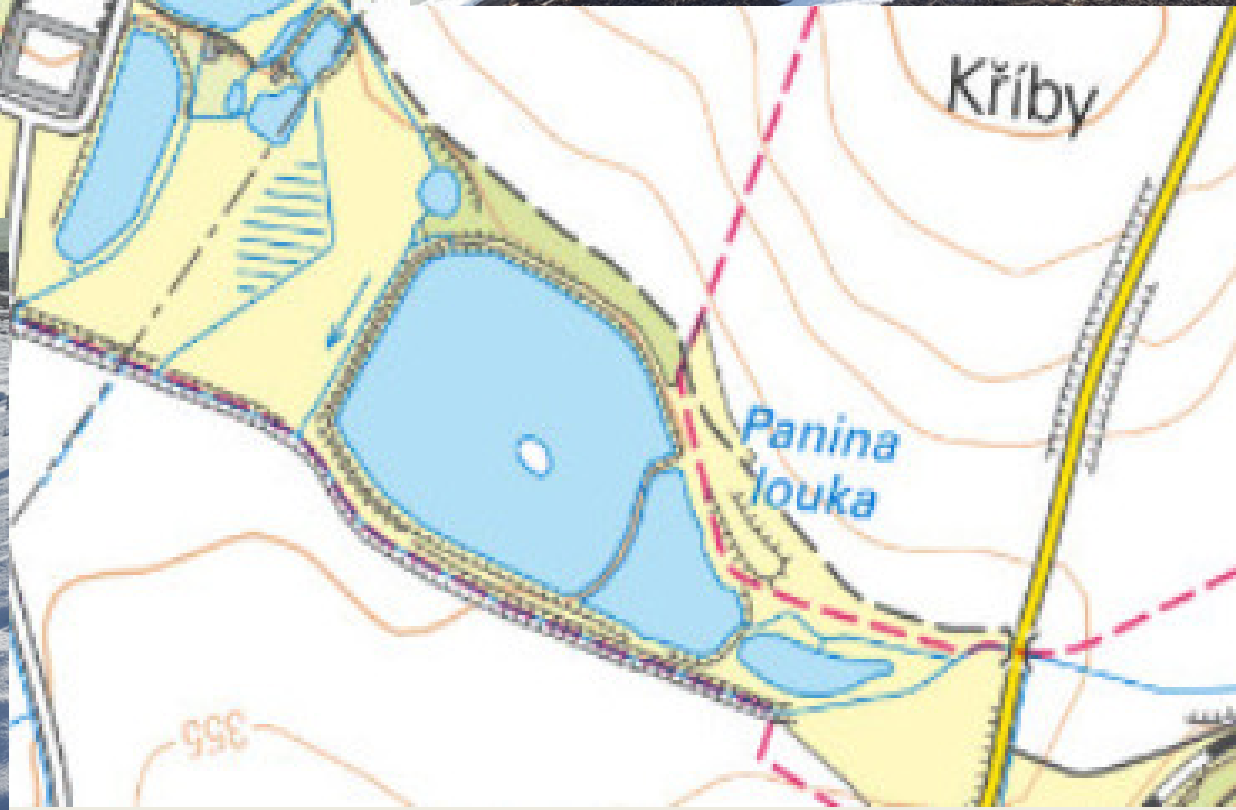
Technická opatření – pozemkové úpravy

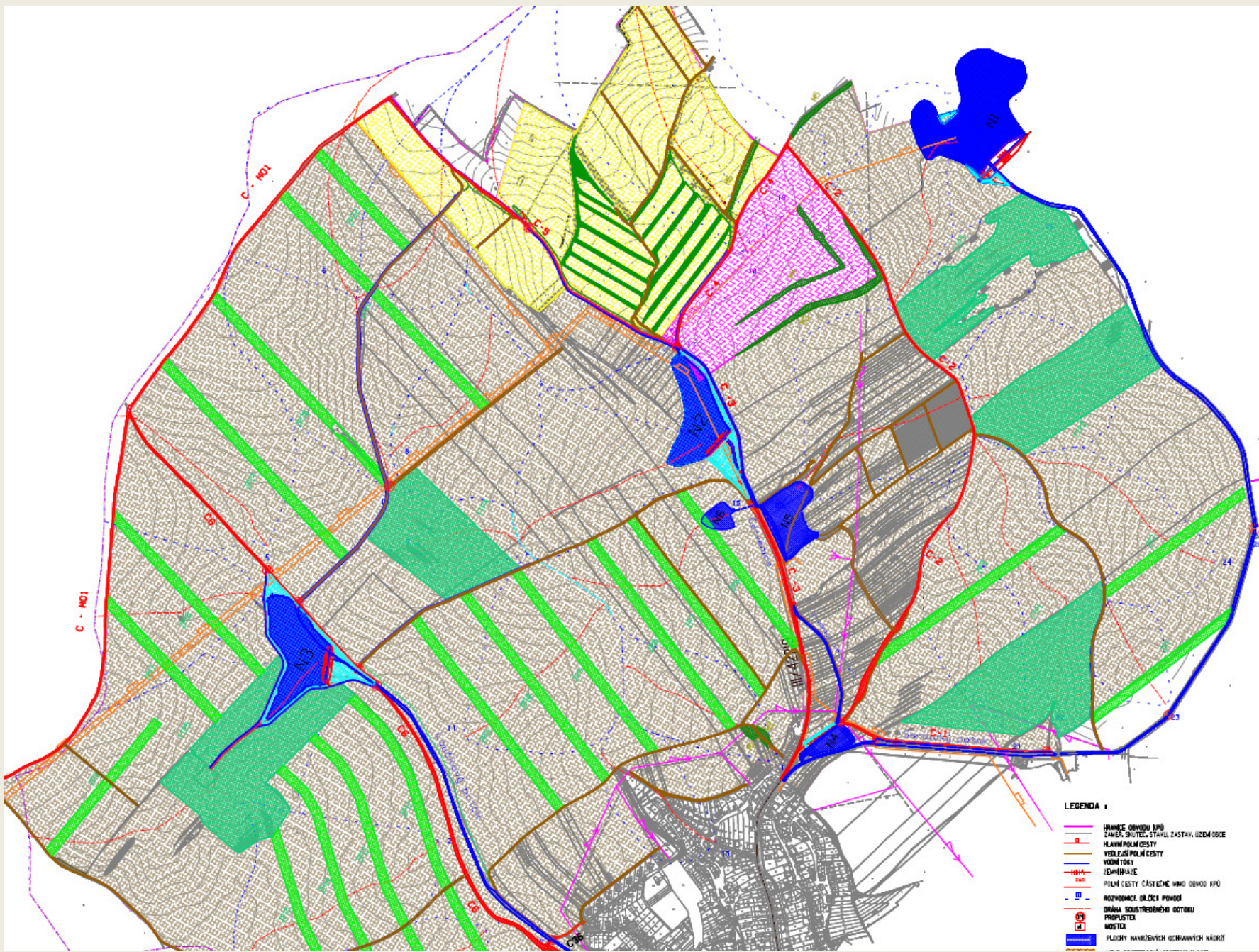
- **průlehy, příkopy, hrázky a meze**
- **zemní terasy**
- **vodní nádrže**

ZÁCHYTNÉ A SVODNÉ PRŮLEHY- zdroj PU Olomouc

- LEGENDA 1**
- HRANICE OBVODU IFO
  - ZÁMEK, ŠKOLEC, STAVUL, ZASTAV, ÚZEMÍ OBCE
  - HLAVNÍ POLNÍ CESTY
  - VELEJÍŠÍ POLNÍ CESTY
  - MIMÁRNÍ
  - JEMNĚJŠÍ
  - POLNÍ CESTY ČÁSTIČNĚ VNOU OBVODU IFO
  - ROZVODNICE, OBLIČKY PŘEVODU
  - DRÁHA SOUSTŘEŠENÉHO OTOŽOU
  - PROJEKTY
  - MOSTY
  - PLOŠKY NAVRŽENÝCH OCHRANNÝCH NÁDŘÍ

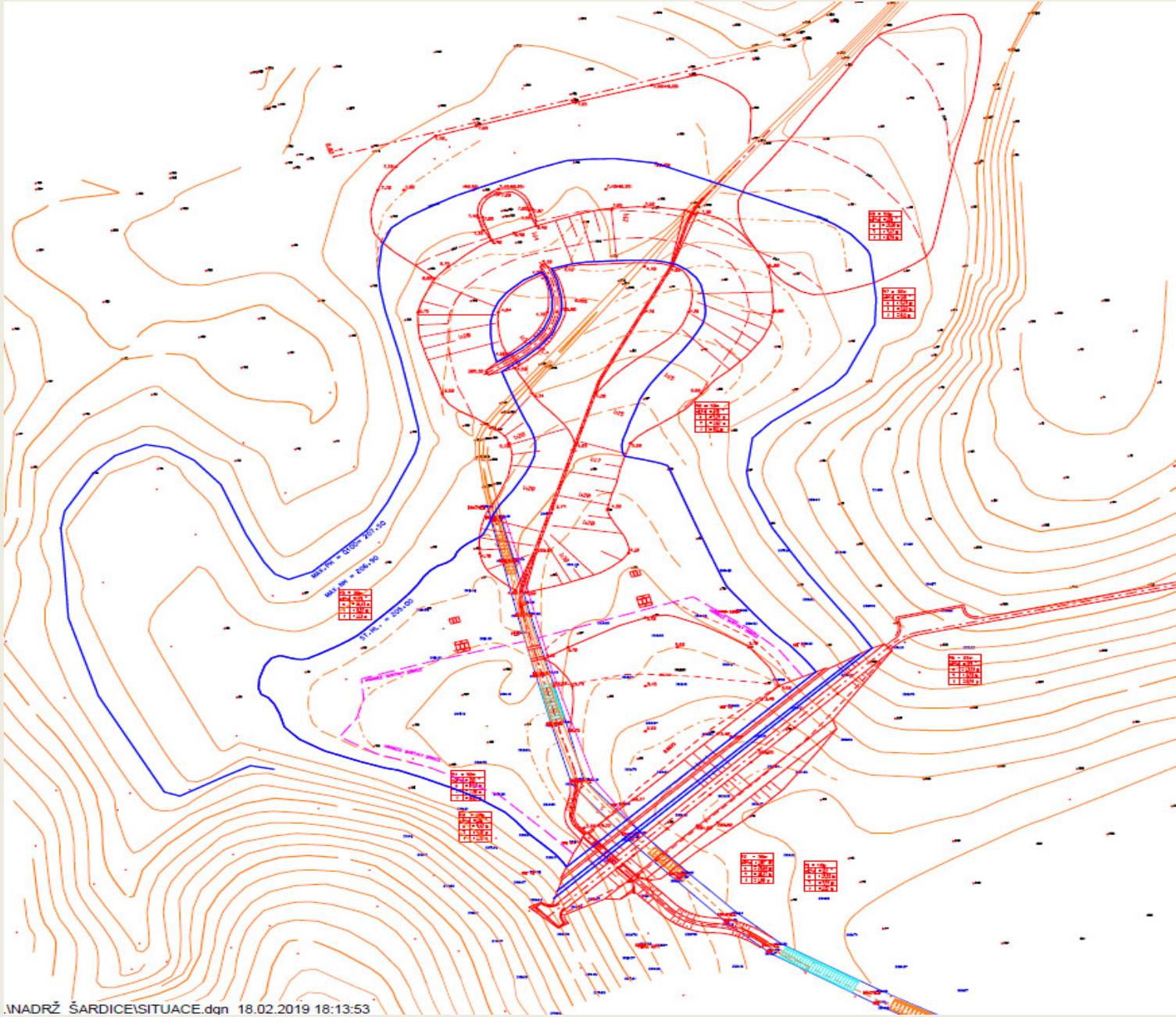
PROTIEROZNÍ AGROTECHNOLIE

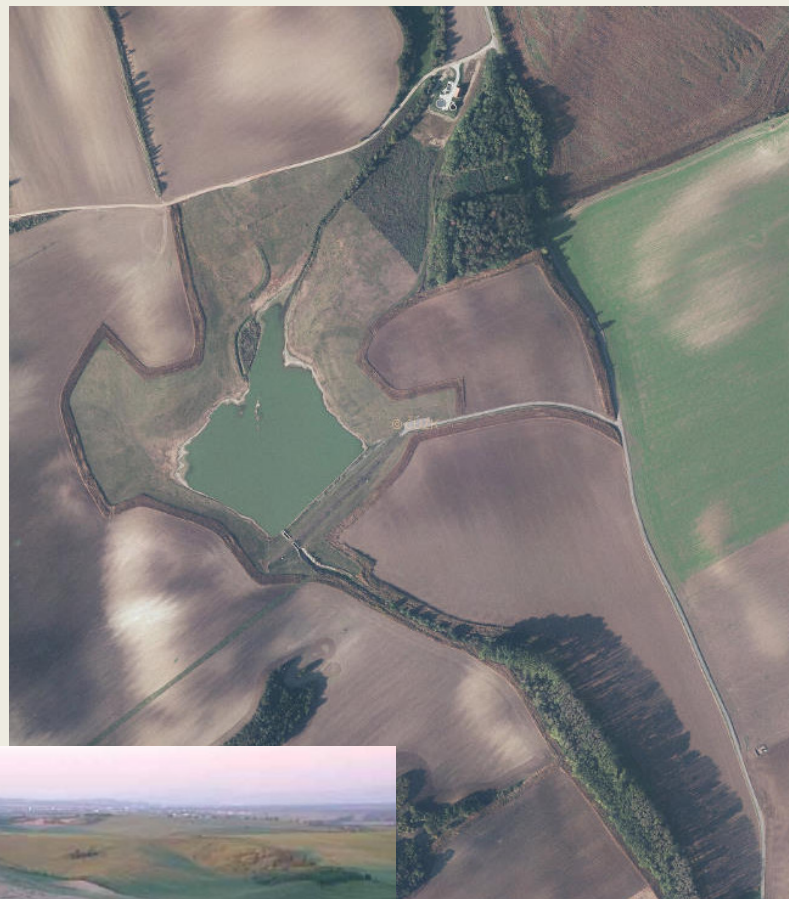

OCHRANNÉ NÁDRŽE

Konceptní záměr hlavního závlahového zařízení
ve vybraných k.ú. okr. Břeclav a Brno-venkov
Viniční tratě - mapová příloha č. 18

název	oznac_mapa	katastr	plocha ha	Objem (tis.m ³)
Stávající				
VN_Tesany	3	Těšany	17,25	608
Přední_rybník	4	Hustopeče	5,67	30
Zadní_rybník	5	Hustopeče	2,14	16
Dvorský rybník	6	Šitbořice	2,78	50
Balaton	7	Brumovice	4,52	92
Boleradický rybník	8	Boleradice	3,05	31
Kurdějovský	9	Kurdějov	3,90	34
Celkem			35,41	827
Navržené				
VN H. Bojanovice	10	H.Bojanovice	23,15	758
VN Trkmanka	11	Krumvíř,Terezín	36,10	831
VN- LB Harasky	12	Klobouky u Brna	5,72	286
VN Kašnice	13	Krumvíř	9,78	221
VN Hunivky 1	14	Dambořice	9,70	482
VN Hunivky 2	15	Velké Hostěrádky	15,40	407
VN Skřipov	16	Velké Hostěrádky	7,49	330
VN Křepice	17	Křepice	3,17	80
VN Kašnice	18	Kašnice	14,67	378
VN V.Němčice	19	Svratka - boční	7,67	60
VN Nikolčice	20	Nikolčický potok	3,79	15
Celkem			136,64	3848
				4675

DIFERENCOVANÝ PŘÍSTUP K UŽIVATELŮM POZEMKŮ

- **JSOU SCHOPNI A ZÁROVEŇ OCHOTNI PŘIJMOUT A REALIZOVAT OPATŘENÍ**
- **JSOU SCHOPNI ALE NEJSOU OCHOTNI PŘIJMOUT A REALIZOVAT OPATŘENÍ**
- **NEJSOU SCHOPNI ALE JSOU OCHOTNI PŘIJMOUT A REALIZOVAT OPATŘENÍ**
- **NEJSOU SCHOPNI A ZÁROVEŇ NEJSOU ANI OCHOTNI PŘIJMOUT A REALIZOVAT OPATŘENÍ**

TECHNICKÁ ASISTENCE SPŮ, VÚ A UNIVERSIT

EKONOMICKÝ A LEGISLATIVNÍ RÁMEC

VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ A REAKCÍ UŽIVATELŮ , JEJICH
SCHOPNOSTI A OCHOTY K REALIZACI

CO JE NUTNO ZMĚNIT JAKÁ PRAVIDLA NASTAVIT ?

ABY UŽIVATELÉ BYLI SCHOPNI A TAKÉ OCHOTNI REALIZOVAT
SYSTÉM ADAPTAČNÍ OPATŘENÍ

DĚKUJI ZA POZORNOST

